

Steg 8 – vårda stenen

Bänkskivor av natursten av god kvalitet är lättskötta och håller sig vackra i generationer. Stenytan i sig själv tål att slita på och kräver inte några främmande ytskikt eller kostsamma behandlingar.

Natursten ska underhållas med så enkla medel som möjligt; tvål, såpa och neutralt allrent är oftast nog. Rätt vårdad blir stenen bara vackrare med den patina som ålder och användning ger. Det enkla underhållet sparar tid och kostnad samtidigt som miljöbelastningen blir låg.

Vissa stenar kan vara impregnerade, fråga stenvärdaren!

Nedanstående råd gäller obehandlad sten!

Värmechock

Natursten tål i allmänhet höga temperaturer. Vid hastig, lokal uppvärmning kan dock stenen spricka. Ställ aldrig heta grytor, stekpannor, stekstenar eller liknande direkt på stenen!

Regelmässig rengöring

Granit och skiffer:

Torka av med fuktig duk, använd diskmedel om så krävs. Fläckar, se Fläckborttagning.

Observera att på granityta är det bättre att använda neutralt allrent än såpa/tvällösning. Medel som bygger upp skikt ska aldrig användas.

Marmor/kalksten:

Torka med fuktig duk, använd såpa/tvällösning om så krävs. Regelbundet användning av såpa/tvällösning skyddar stenen och ger den lyster. Såpan/tvålen ska vara naturlig och fri från tillsatser.

Polerade ytor på marmor/kalksten har liten sugförmåga, därför bör

man använda en liten mängd såpa/tvällösning. En yta som övermättats av såpa/tvål blir flammig och matt. Rengör då med vatten och neutralt allrent.

Återställning av etsad yta

Finslipad yta på marmor eller kalksten som har etsats av sura ämnen, t.ex. fruktjuice, vin, ättika eller kolsyra, kan vara svår att återställa. Den säkraste metoden är att slipa om hela ytan maskinellt.

I vissa fall kan förbättringar göras manuellt genom att ytan slipas med fint vattenslippapper eller kloss med diamantkorn. Sedan används finfördelat bivax löst i lacknafta för att försöka återställa ytans glans, alternativt terpentin blandat med paraffinolja som arbetas in med mjukduk. Färdigblandade lösningar ofta med beteckningen "stenglans" finns på marknaden. Prova alltid först på en liten undanskymd yta!

Fläckborttagning

Stenens känslighet för fläckar varierar. De viktigaste faktorerna är stentyp – om stenen är granit, skiffer (silikatsten) eller marmor, kalksten (karbonatsten) – och stenens täthet samt om stenen är impregnerad. Kontrollera med leverantören! Även kulör, textur, ytbearbetning och stenyttans allmänna tillstånd påverkar. Fläckborttagningen får anpassas till varje situation.

Generellt

Fläckar ska tas bort snabbt för att hindra dem att sprida sig i stenmaterialet. Tränger fläcken djupt ned kan den vara mycket svår eller omöjlig att få bort. Det gäller också att vara försiktig, för att inte förvärra fläcken eller skada stenen. Man bör alltid först välja enkla metoder framför kemikalier. Grundprincipen bygger på "pastametoden", där en lösende vätska kombineras med absorberande medel. Se faktaruta.

Första åtgärd: Försök först suga upp fläcken med hushållspapper eller absorberande medel. Bearbeta sedan med fuktig duk och vatten.

Stenprover visar endast materialens ungefärliga struktur och färg. Olikheter i kornighet, färg och struktur, såsom ådror, fläckar och schatteringar är naturbildningar och får beräknas förekomma vid leverans. I vissa fall innehåller natursten olika former av naturfel, de vanligaste naturfelen är:

Revormar lite öppna sprickor på stenens yta, mest förekommande på olika typer av kalksten och marmor samt travertin och basalter.

Coalfoss små prickar av kol som är lite lösare, kan lossna med tiden. Förekommer i bl.a. portugisisk kalksten.

Klovfel olika skiktningar i vanligtvis skiffer där skiffen inte delar sig perfekt i kloven.

Tarolo/taroli kristallbildningar som avviker från övrig struktur på stenen. Kan bilda små håligheter eller färgskiftningar. Förekommer oftast på olika typer av marmor från Carraraområdet.

Opoleraddelar av en polerad sten kan i visst ljus se opolerad ut, eller ha fördjupningar i ytan.

Ytvariation Många stensorter har en sammansättning av flera olika stenarter vilket gör att ytan får en varierande karaktär i form av fördjupningar, slipgrad och täthet.

Kristallbildning fossiler och ådring Då sten är ett naturmaterial så förekommer avvikelser i ådring, fossiler och kristallbildningar vilket kan leda till varierande karaktär på ytor, kanter och utseende.

Nämnda naturfel samt övrigt förekommande naturliga variationer i sten är ej reklamationsgrundande

Tillverkningstoleranser för bänkskivor och fönsterbänkar

	Inom samma skiva och vid fogade skivor	Avvikelse från nominellt mått
Tjocklek	± 1,5 mm	± 2,0 mm
Synlig kantytta (kalibrerad)	± 0,5 mm	± 2,0 mm
Ytmått – längd, bredd	± 1,5 mm	± 1,5 mm
Diagonalmått	± 1,5 mm	± 1,5 mm
Buktighet	± 2,0 ‰	± 2,0 ‰

Tabell 8.4 Tillverkningstoleranser som rekommenderas av Sveriges Stenindustriförbund om inget annat anges. För detaljer om toleranser se Natursten, Terminologi & Toleranser.

Vi levererar naturen hem till Dig!